International JOURNAL OF SOCIAL, HUMANITIES AND ADMINISTRATIVE SCIENCES
Open Access Refereed E-Journal & Refereed & Indexed
JOSHASjournal (ISSN:2630-6417)

2020 / Vol:6, Issue:26 / pp.607-622
Arrival Date : 30.03.2020
Published Date : 12.05.2020
Doi Number : http://dx.doi.org/10.31589/JOSHAS.307
Reference : Yayan, G. & Özkan, M. (2020). "Türkiye Genelinde Farklı Kademelerdeki Okulların Görsel Sanatlar Eğitimi Dersinde Tablolar Üzerinden Performans Sanatının Canlandırılmasına Yönelik Çalışmalar", Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences, 6(26):607-622.

RESEARCH ARTICLE

TÜRKİYE GENELİNDE FARKLI KADEMELERDEKİ OKULLARIN GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ DERSİNDE TABLOLAR ÜZERİNDEN PERFORMANS SANATININ CANLANDIRILMASINA YÖNELİK ÇALIŞMALAR

Activities Aiming to Promote Performance Art Through Recreation of Paintings in Visual Arts Education In Various Grades and Schools Throughout Turkey

Doç. Dr. Gonca YAYAN
Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Resim İş Eğitimi Bölümü, Ankara/TÜRKİYE

Mahmut ÖZKAN
Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Resim İş Eğitimi Bölümü, Ankara/TÜRKİYE

ORCID: 0000-0001-6426-6754

ÖZET

Günümüzdeki hızlı bir küreselleşme ile her toplumda toplumsal, ekonomik, siyasi olayların yanı sıra sanat da küreselleşmeden nasibini almıştır. İlk olarak 1950 yıllarında temelleri atılan ve 1960'lardan sonra da sınırlarını radikal bir şekilde sürekli genişleten performans sanatı, sosyal, kültürel ve politik gelişmelerle de tüm dünyaya yayılmıştır. Günümüzdeki teknolojik ilerlemelere ve iletişimdeki gelişmelere paralel olarak performans sanatı da sanatın çeşitli disiplinler arası yapılarıyla bütünleşerek bu yeniliklere kapılarını aralamıştır. Tüm dünyada olduğu gibi son yıllarda Türkiye'de de performans sanatına artan bir ilgi görülmektedir. Özellikle de görsel sanatlar eğitimi dersinde bireylerin toplumda kendilerini daha iyi ifade etmelerini sağlamak, çevrelerine karşı uyum ve estetik beğenilerini geliştirilmesi amacıyla da performans sanatıyla bir ilişki kurulmaya çalışılmaktadır.

Bu makalede Türkiye genelinde çeşitli okullarda 2018-2020 yılları arasında gerçekleştirilen dünyaca ünlü ressamlar ve Türk ressamlarına ait tabloların Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi kapsamında öğrencilere canlandırılması ele alınmıştır. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, Bitlis/Tatvan Van Gölü Ortaokulu, Bilecik 15 Temmuz Şehitler Anadolu Lisesi, Konya Mehmet Akif İnan Anadolu Lisesi, İzmir Bornova Şehit Polis Mehmet Çelik Ortaokulu, Samsun Terme Nazmiye Ünal Soğancı Ortaokulunda Görsel Sanatlar Derslerinde bu tarz canlı performans sergilerinin Avrupa'da ve Türkiye'de daha önce yapılıp yapılmadığı, ne tür benzerlik ve farklılıkları olduğu irdelenmiştir. Canlı performans sanatı aracılığıyla Görsel Sanat Eğitiminde, geçmişten günümüze kadar sanat serüveninde önemli roller üstlenen ressamların eserlerine yeni bir bakış açısı sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca çeşitli canlı performanslardan yararlanılarak yapılan bu çalışmaların gerek sergileyenler gerekse izleyiciler açısından dikkat çekici şekilde öğretici olduğu da gözlemlenmiştir. Performans sanatı ile sanatçının bedeni, seyirci ve sanat eseri ilişkisi disiplinler arası bir yapı içerisinde sorgulanmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden örnek olay yöntemi ve gözlem tekniği kullanılmıştır.

Anahtar kelimeler: Görsel Sanatlar Eğitimi, Performans Sanatı, Okullardaki uygulamalar.

ABSTRACT

In today's rapidly globalizing world every society is affected by globalization in communal, economical and political events with art also having its fair share. With its foundations laid in 1950s performance art continued its rapid expansion after 1960s and spread through world with social, cultural and political events. Along with advances in technology and means of

communication performance art also, in conjunction with various disciplines of arts, has welcomed the novelty. An increasing interest for performance art in recent years can be observed in Turkey just like the rest of the world. Especially in the visual arts education, a connection with performance art is attempted to be established in order to help individuals express themselves better and harmonize in society and also to improve their aesthetic sense.

This article handles recreation of paintings of world-renowned artists and Turkish artists by students of various schools throughout Turkey in visual arts education classes between years 2018-2020. It is studied in visual arts education classes in Uludağ University Faculty of Education Fine Arts Education Department of Visual Arts Education, Bitlis/Tatvan Van Gölü Secondary School, Bilecik 15 Temmuz Şehitler Anatolian High School, Konya Mehmet Akif İnan Anatolian High School, İzmir Bornova Şehit Polis Mehmet Çelik Secondary School, Samsun Terme Nazmiye Ünal Soğancı Secondary School whether there had been live exhibition of this kind in Turkey or Europe and what differences or similarities can be found. With live performance art it is aimed to bring a new perspective on artists influencial throughout art history. Furthermore, activities stemming from performance art are observed to be remarkably instructive by audience and performers. Relations between performance art, artist's body, audience and artwork is examined in an interdisciplinary frame. In this study amongst qualitative research methods case method and observation method are used.

Keywords: Visual Arts Education, Performance Art, Classroom Activities

1. GİRİŞ

1.1. Görsel Sanatlar Eğitimi ve Performans Sanatı

Çağımız, teknolojinin hızla geliştiği bilimin hızla ilerlediği bir çağdır. Bilgilerin hızla yayılıp değiştiği ve yenilendiği günümüzde galerilerde, müzelerdeki sanat eserlerini anlamak, yorumlayabilmek için onlar hakkında bilgi sahibi olmayı da gerektirmektedir. Bu aşamada öğrenme sürecine aktif olarak katılan birey ve öğrencilerin sanat eserlerini daha iyi anlayıp yorumladıkları yapılan araştırmalarla da belirtilmiştir. (Aykaç, 2014, 29). Günümüz okullarında geleneksel olarak, öğretimin öğrencilerin beceri ve yetenekleri dikkate alınmadan, bütün öğrencilerin aynı yeterliliklere sahip olduğu varsayımıyla eğitimler verilmektedir. Bu durum, öğrencilerin yaratıcı, eleştirel düşünme, problem çözme ve araştırma yapma gibi becerilerinin gelişmesine de engel olmaktadır. (Dahlgren M.A., Castensson, R. ve L.O. Dahlgren.1998, s.36). Bu öğrencilerin öğrenme arzuları yanında düşünme faaliyetleri arttırmak için çağımız bilgi toplumunun, katılımcı bireylerini yetiştirmek gerekmektedir. Bu da ancak yeni bilgileri üretebilen, yeni bilgilere ulaşabilen ve değişikliklere uyum sağlayabilecek olan birey ve öğrencilerin öğrenme kapasitelerini geliştirmekle mümkün olacaktır (Özsoy, 2003, s.34).

Öğrenmek, en yalın haliyle, mevcut bilgileri kullanırken yeni durumlar için gerekli bilgileri kendi kendine yeniden üretebilmek demektir. (Özden, 2002, s.95). Görsel sanatlar eğitimi dersleri öğrencilerin, elde ettikleri bilgiler, günlük yaşantılarını ve diğer derslerde öğretilen konuların içerisine alarak bunlar arasında mantıklı bağlantıları kurmalarını sağlamayı amaçlamaktadır. (Alakuş ve Mercin, 2009: 16). Bu nedenle öğrencilere öncelikle sanatı ve sanatın tarih boyunca değişimini, neden sonuç ilişkisi kurarak anlatılmalıdır. Ayrıca günümüz sanatının geldiği noktalar hakkında öğrencileri bilgilendirmekte geleceğin sanat kültürünü de yansıtacak olan bu bireylerini yetiştirmek açısından önemli olacaktır (Aykaç, 2014, 34).

Geçmişten günümüze kadar doğu ve batı sanatına ait pek çok sanat akımı gelmiştir. Bunlardan birisi de performans sanatıdır. Bir sanat eserinin tamamlanmasını farklı bir ifadeyle ortaya koyan ve bu sanat eserini, herhangi bir özel yetenek gerektirmeden, özel bir işlev ve anlatım yüklemeden izleyicisiyle buluşmasını sağlayan performans sanatı Avrupa'da 16. yy. da Fransızca ve İngilizcedeki tanımı ile Performance ifadesinden çıkmıştır (Germaner, 1997, s. 59).

Performans sanatında, insan bedenleri mekân ve zamandaki varlıklar ile ilişkilendirilmiştir. (Porkola, 2017). Belli bir zamana kadar iki boyutlu yüzeylerde anlatılan insan bedeni, bu sanat ile performans sanatının ana malzemesine dönüşmüştür. Kavramsal Sanattaki boya yerine kavramların ve dilin kullanılması yerine Performans Sanatında da ana malzeme olarak insan bedeni seçilmiştir. (Antmen, 2012,s.222). Bu durum insan bedeninin ifade aracı olarak kullanıldığı Performans Sanatında insan bedeni ile sanatının birbiri içerisinde erime durumunu karşı karşıya getirmiştir (Türkdoğan, 2004, s.

28). "Performans Sanatı, bireylerinin gözünden kaçan şeyleri, küçük kötülükleri ve gizleri gün ışığına ve göz önüne çıkarmak için sert veya yumuşak sunumlar şeklinde gerçekleşmiştir. Performans Sanatını gerçekleştirmek isteyen sanatçı ise performansının geçtiği yerde, kendi bedeni ile izleyici arasındaki özneler ile iletişim kurmak zorunda olmuştur (Savoca'dan aktaran, Vardar, 2015, s. 16).

1.2. Performans Sanatının Tarihsel Süreci

Performans sanatı ile ilgili olarak Roma'daki (gladyatör döğüşlerinde arenalarda hüküm giymiş mahkûmların eğlence amaçlı olarak hayvanlara kurban edilerek parçalattırıldığı) ve Rönesans dönemindeki çeşitli insan gösterilere kadar uzanan bir geçmişe sahip olduğu söylenmektedir. Ancak gerçek anlamda fütürizmden başlamak üzere 20. yy avant-garde (öncü) akımları içerisindeki sanatçıların gösterileri performans sanatının tarihçesini oluşturmuştur. Özellikle İtalyan fütürist Filippo Marinetti 1910'da Trieste'deki tiyatro Rosetti'de düzenlediği gösteri ve 1916'da Dadaistlerin Zürich'te Kabare Voltaire'deki oyunları performans sanatının ilk habercileri olmuştur. (Gürcan, 2003: 19-26).

Bu Fütürist performanslar, aslında uygulamadan çok bir manifesto ve bir propaganda içermekle birlikte güzel sanatlar ve edebiyat akademilerinin yerleşik değerlerine de saldırıları içermiştir. Ayrıca bu performanslarda sanatçılar müzikten de yararlanmışlardır. Zürih'teki Dada olaylarında ise Rudolph Von Laban'ın deneysel dans stüdyosunun dansçıları, bu anlamda çeşitli performanslar sergilemişlerdir. Bu şekilde Dada performansçıları ile dansçıların bir araya gelmesi ile performans sanatının disiplinler arası anlayışının erken dönem örnekleri ortaya çıkmıştır. (Gürcan, 2003: 19-26).

Ayrıca o dönem Kabare Voltaire'de bu performansların deneysel çalışmalarında; modern resim, modern müzik ve modern dans bir arada kullanılarak çeşitli eylemler de gerçekleştirilmiştir. Almanya'da ise Bauhaus'un öncü çalışmaları da performans sanatının gelişimine katkılar sağlamıştır. Özellikle de tüm sanat dallarını birleştirmeyi amaç edinen romantik Bauhaus manifestosunun beraberinde, işbirlikçi çalışmaların sonucunda bir fikir alışveriş zinciri de geliştirilmiştir. Bauhaus'un da etkisiyle, Amerika'da da performans sanatı, 1930'ların sonunda Avrupalı savaş sürgünlerinin New York'a gelmesiyle başlamıştır. Böylece disiplinler arası olarak bu sanatın buralarda yayılması da sağlanmıştır. (Gürcan, 2003: 19-26). (Fotoğraf 1-2)

Fotoğraf 1: J. Pollock'un Çalışmasından Bir Kare

Fotoğraf 2: Allan Kaprow, Reuben Galeri

20. yüzyıl Birinci Dünya Savaşı'na tanıklık ederken, sanat ortamı da bu gelişmelerden doğal olarak etkilenmiştir. Her yönden gelişme ve ilerleme çağı olan bu yüzyıl, sanatçıları da farklı arayışlara yöneltmiştir. Sanatçılar artık geleneksel ve akademik kurallardan kurtulmak, kendi yönlerini çizmek istemişlerdir. Bu durum sanatçıyı ve sanatı daha aktif hale getirmiş, teknoloji ve makine dünyası sanat üzerinde önemli bir rol oynamıştır. Birçok sanatçı, istediği şekilde duygularını ve görüşlerini rahatlıkla dile getirmeye başlamış, kimi devrimci bir yaklaşım sergilerken kimisi ise olaylara eleştirel bir bakışla yaklaşmıştır. Bu sanatla tüm duygu ve düşünceler, yepyeni ve farklı akımlarla resme aktarılmıştır. (Aydın, 2016, s. 160).

1.3. Türkiye'de Performans Sanatı

Türkiye'de performans sanatının ilk örnekleri 1961-1966 yılları arasında Adnan Çoker'in çeşitli disiplinlerde çalışan öğrencileriyle İDGS'da (İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi) oluşturduğu sanatsal eylemler olarak karşımıza çıkmaktadır. O yıllarda Paris'ten dönen sanatçı seyirci önünde, müzik eşliğinde resim gösterileri yapmış ayrıca mekâna serpiştirilmiş nesnelerin gösterileri gerçekleştiren öğrencilere de ilham vermeye çalışmıştır (18 Mayıs 1961). Daha sonra her yıl tekrarlanan bu gösterilere 12'den fazla öğrenci katılmıştır. Bu gösterilerde o an ki performans değil, performans sanatı sonucunda boyanan tuval, sanat olarak kabul edilmiştir. Bu da eylemden çok resmin ön planda olduğunu göstermiştir. (Gürcan, 2003: 61-68).

1964-1967 yılları arasında Karl Schlzminger ve öğrencilerinin, DTGSYO da (Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu) ve İstanbul ve Ankara'daki bazı alanlarda filme de aldıkları çalışmalar bu sanatın ilk örnekleri olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca bu gelişmelere paralel olarak doğrudan performans sanatı olmasa da galericilerin arabuluculuğunu ortadan kaldıran ve halka yakınlaşmayı hedef alan, 1970-1980 yılları arasında açık havada sergiler açılmıştır. Bunlara örnek olarak, 1973 yılında Hale Sontaş ve İbrahim Örs'ün Ayasofya'nın önünde açtıkları sergi gösterilebilir. (Gürcan, 2003: 61-68).

Yine bu süreçte, seyircinin çalışmalara dâhil edildiği, dans ve müzik disiplinlerini kullanılarak, alternatif mekânlarda sergilenen deneysel tiyatro çalışmaları da yapılmıştır. Mesela 1978 yılında 'merhaba gösteri topluluğu' adındaki amatör bir tiyatro topluluğu, Türkiye Yazarlar Sendikasının 5. Yıl kutlama şenlikleri kapsamında, Taksim Sanat Galerisinin iç ve dış mekânında Türk Ceza Kanununun 141. Ve 142. Maddelerini protesto eden, şarkı ve danslı bir gösteri yapmışlardır. (Gürcan, 2003: 61-68).

1980'li yıllarda ise gittikçe artan işsizlik, ekonomik bunalım, yurt dışına göçün artması, gecekondulaşmanın yanı sıra özellikle de darbe sonrası değişimin ve dönüşümün yaşanmasıyla her alanda özgürlüklerde kısıtlamalar söz konusu olmuştur. Buna rağmen bu yıllarda da çok sayıda performansta gerçekleşmiştir. 80'lerin ortalarından başlayarak İstanbul'da genelde akademi öğrencilerinin yaptıkları etkinliklerde, Brecht'in tiyatro anlayışından yola çıkılarak izleyiciyi sanatın içine katarak, onu pasiflikten kurtarmak amaçlanmıştır. Akademi dışından da bazı gruplar tarafından da benzer eylemler gerçekleşmiştir; tiyatrocu, müzisyen, avukat, rehber gibi farklı mesleklerden oluşan bir grup da Beyoğlu ve Kumkapı'da çeşitli gösteriler düzenlemiştir. Bu gösterilerde Ferhan Şensoy ve beraberindekiler Nazi üniformaları içinde insanlara kimlik sormuşlardır. Bu öncü grupların tarihi ve kültürel belleğe dair performansları, verilerden yola çıkarak işlevini yitiren bir mekânı yeniden var etmek, mekânı yabancılaştırmak ya da mekâna yabancılaşmak gibi kavramlara değinirken bunların dışında plastik sanatlar, müzik, dans ve tiyatrodan yola çıkarak performanslarda yapmışlardır. (Gürcan, 2003: 61-68).

2. AVRUPADA'DA BİR PERFORMANS OLARAK ÜNLÜ RESSAMLARIN MAKYAJ SANATIYLA CANLANDIRILMASI

20. yüzyılın sanatında, öncelikle insan gövde/beden anlayışı getirdiği ciddi katkılar anımsanmaktadır. Bu yüzyıl İnsan bedeninde, ikili ve çoklu ilişkiler, kimlik doğa ve çevre kirliliği, siyasi ve toplumsal dönüşümler (tarih, siyasal iktidar ve toplum ilişkileri), bireysel ve toplumsal bellek gibi kavramlar ortak temalardan olmuştur. (Aydoğan, 2008).

İnsan bedeni bir ifade aracı olarak kullanan performans sanatında çok çeşitli yaklaşımların ortak noktası olan bedenin, toplumsal normlarda yer alan kültürel değerlerin ötesinde bir doğallık (doğaçlama) içinde sunulmuştur. İnsan bedenine yönelik bu tavır, izleyicinin olayı bir gösteri değil de gerçek bir deneyim olarak algılamasına ve paylaşmasına neden olmuştur. (Antmen, 2009: 222-224). "Bedene nüfuz etmek, fiziksel ya da sanal olarak bedeni uzatmak, yoğunlaştırmak, onunla

kurulan anlık ilişkiyi öngörülemez yolculuklara dönüştürmek, Performans Sanatı için vazgeçilmez bir unsurdur. http://www.ozguruckan.com/?tag=performans-sanati (Erişim Tarihi: 15.01.2020).

Bu beden sanatı, farklı toplumlarda farklı anlamlar taşırken, renk, motif ve kullanılan tekniklerde o toplumun kültürüne özgü görsel dillerin yansıtmıştır. Her kültüre göre değişkenlik gösteren bu beden sanatı, güzellik, kimlik ve bedenle ilgili sosyal değerlerin ve varsayımlarının yeniden sorgulanmasını da gündeme getirmiştir. Örneğin Afrika kıtasında tarihin başlangıcından beri var olan, hatta mağara çizimlerinden bile daha eskiye uzanan, başta skarifikasyon,(deri kazıma yöntemi ile yapılan bir çeşit vücut sanatı) boyama, dövme olmak üzere pek çok yöntemle uygulanabilen beden sanatı, bireyin toplumdaki konumunu, inançlarını ya da etnik kökenini anlatmak adına, bedenin bir tuval olarak ele alınışı ile gerçekleştirilmiştir. Bu, özellikle de batı sanatının güzellik kavramlarının çok ötesinde bir görünüm sergilenmiştir. (Şeyhun, 2010: 12-13). Bu doğrultuda Anadolu'da da geleneksel dövmeler süs amacıyla, bir aşirete olan bağlılığı göstermek için, uğur getireceği inancı ile hastalık ve nazardan korunmak amacıyla yapılmıştır. Şakaklara yapılan dövmenin baş ağrısını gidereceğine, çeneye yapılan dövmenin erkek çocuğun ömrünü uzatacağı ve ailesine uğur getireceğine inanılmıştır. (Kadıoğlu, 1996).

Günümüzde Performans sanatlarında genellikle iki boyutlu yüzeyler üzerinde temsil edilen insan bedeni, artık başlı başına sergilenen sanatsal bir malzemeye dönüşmüştür(Antmen, 2009). Performans sanatı içinde bedenlerin kullanım alanı bulduğu bir çalışmada fotoğrafçı Andrew Kezzyn ile makyaj sanatçısı Bella Grigoryants'ın 2017 yılında aralarında Frida Kahlo, Andy Warhol, Picasso, Van Gogh gibi ünlü ressamlara ait Portreleri sadece makyaj aracılığıyla yeniden canlandırılarak fotoğrafladığı çalışmalar yer almaktadır. (Resim 1-2, Fotoğraf).

Resim 1:Mikhail Vrubel, İblis, 1890

Resim 1'in Fotoğrafı: Andrew Kezzyn, İblis Canlandırma

Resim 2: Pablo Picasso, Absent İçen, 1901

Resim 2'nin Fotoğrafı: Andrew Kezzyn, Absent İçen, Canlandırma

Bu çalışmalarda dünya sanat tarihine damga vurmuş, sanatçılara ait ünlü tablolar dikkate alınarak photoshop ve benzeri herhangi teknolojik bir program kullanılmadan sanatçıya ait esere sadık kalınarak, modele yapılan makyajla performans sergilenmeye çalışılmış ve bu performanslar da fotoğraflanmıştır. (Resim 3-4, Fotoğraf)

Resim 3: Modigliani, Jeanne, 1917

Resim 3'ün Fotoğrafı: Andrew Kezzyn, Jeanne, Canlandırma

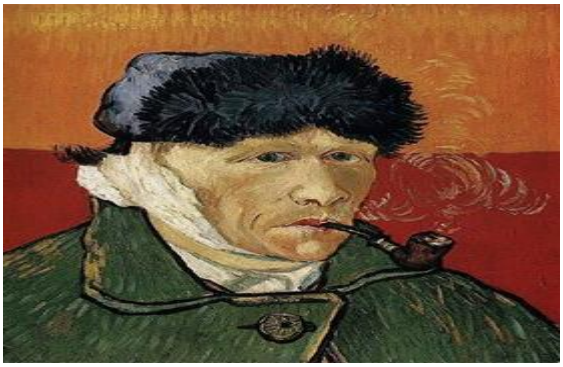

Resim 4: Van Gogh, Oto Portre, 1889

Resim 4'ün Fotoğrafı: Andrew Kezzyn, Van Gogh, Otoportre, Canlandırma

3. TÜRKİYE'DE BİR PERFORMANS OLARAK ÜNLÜ RESSAMLARIN TABLOLARININ CANLANDIRILMASI

1960'lı yıllarda Türkiye de kendini göstermeye başlayan performans sanatı, her geçen gün sanat mecrası içinde daha fazla yer edinmiştir. Kesin bir tanımı, alanı ve sınırı olmaması sebebiyle her alanda karşımıza çıkabilmektedir. Aslında Türkiye de performans sanatına akademiler bünyesinde öğrencilerin dersleri kapsamındaki çalışmalarla başlanmıştır. Performans olarak ünlü ressamların tablolarının canlandırılması örneklerine baktığımızda da ülkemizde yapılan ilk performans sanatı örnekleriyle bu çalışmalar arasında bir paralellik söz konusudur.

Günümüzde görsel sanatlar eğitimi ve müze eğitimi dersleri öğrencinin öğrenme eylemini kalıcı ve normal kalıplar dışında yaşanarak gerçekleştirmesini ön planda tutulmaktadır. Ayrıca görsel sanatlar ve müze eğitimi kapsamında yapılan çalışmalarda öğrenci inisiyatifine daha ağırlık verildiği ve genel anlamda daha profesyonel bir yaklaşım sergilendiği görülmektedir.

Bu kapsamda Türkiye ve Avrupa da ünlü ressamlara ait tabloların canlandırılması örnekleri incelendiğinde, Avrupa da yapılan bu çalışmalarda sanatçılar farklı bir söylem geliştirmek ve eski çalışmaları yeni bir bakış açısıyla yansıtma amacını taşırken, Türkiye de yapılan canlandırma çalışmalarında sadece sanata yeni bir bakış açısını yaratma arayışıyla birlikte çoğunlukla bu işlevin eğitim kurumlarında yapılmasında öğretici boyutlarının daha ağır bastığı görülmektedir.

Okullarda yapılan canlı performans sergilerin 2018-2020 yılı içerisinde gerçekleştiği ve genellikle sergilerde atık materyaller kullanılarak ve makyaj yapılarak, betimlenmek istenen tablonun bu şekilde

canlandırıldığı görülmektedir. Türkiye de son yıllarda canlı performans olarak ünlü ressamların tablolarının canlandırılması Bursa, Bilecik, Bitlis, Konya, İzmir ve Samsun gibi birçok ilimizde yapılmıştır.

3.1. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencileri Örneği, 2018

Bu çalışmalara ilk örnek teşkil eden, 2018 yılında Uludağ Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş öğrencileri tarafından yapılan canlı performans, final projesi kapsamında 36 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Öğrenciler önce araştırmalar yaparak kendilerine en çok benzeyen yerli ve yabancı ressamların portreleri bularak hazırlanmışlardır (Fotoğraf 3-4)

Fotoğraf 3: Sergiden Görünüm

Fotoğraf 4: Sergiden Görünüm

Öğrenciler kendilerine benzerlikleri olduğunu düşündükleri tabloları ve ressamları hakkındaki bilgiler derleyerek, bu derledikleri bilgiler içinden bir kelimeyi de seçerek çerçevenin üzerine yapıştırmışlardır. Belirledikleri bu kelimeler, seyircilerin ressamlar ve tablolar hakkında konuşmalarını sağlayan şifreleri teşkil etmiştir. (Resim 5, Fotoğraf)

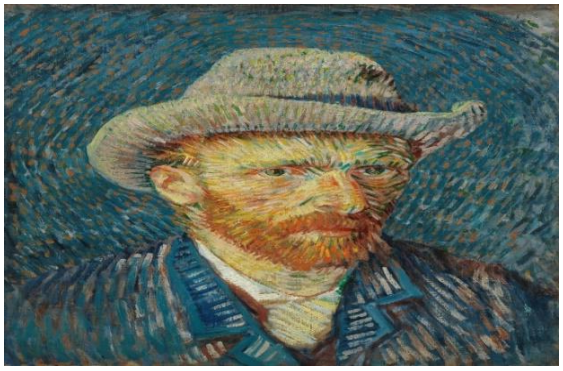

Resim 5: Van Gogh, Otoportre, 1887

Resim 5'in Fotoğrafı: Van Gogh, Otoportre, Canlandırma

İzleyicilerin canlı performansın Müze Uygulamaları dersi kapsamında sergiyi ziyaret etmeden önce serginin etkinlik yönergesini okumaları da istenmektedir. Sergilenen bu canlı performans örneğiyle izleyicilere etkileşimli bir portre müzesi deneyimi yaşatılmak amaçlanmıştır. (Resim 6, Fotoğraf)

Resim 6: Frida Kahlo, Otoportre, 1940

Resim 6'nın Fotoğrafı: Frida Kahlo, Otoportre

Yurt dışındaki bir sokak festivalinde gerçekleştirilen kostüm yürüyüşünden ilham alınarak derse uyarlanan bu performans dâhilinde, Vincent Van Gogh, Johannes Vermeer, William Adolphe Bouguerau, Pablo Picasso, Henri Matisse, Rene Magritte, Edgar Degas, Raffaello Sanzio, Oscar Kokoschka gibi farklı dönem ressamlarının resimleri yer alırken, Türk ressamlardan da Mihri Müşfik, İbrahim Çallı, Nuri İyem, Osman Hamdi Bey, Hale Asaf gibi Türk resim tarihine damgasını vurmuş isimlerin resimleri de performansa dâhil edilmiştir. Müze eğitiminin görsel sanat eğitimi bağlamında ele alınışına farklı bir örnek sunan bu performansla, öğrencilerin yaparak yaşayarak, sürecin birebir içinde bulunarak öğrenme ve öğretme deneyimi yaşamaları ve gelecekteki mesleki yaşantılarında yenilikçi ve yaratıcı öğretmenler olabilmeleri için ışık tutması da amaçlanmıştır. https://www.haberturk.com/bursa-haberleri/65755780-yuruyen-ve-konusan-tablolar (Erişim Tarihi: 28.03.2020). (Resim 7, Fotoğraf)

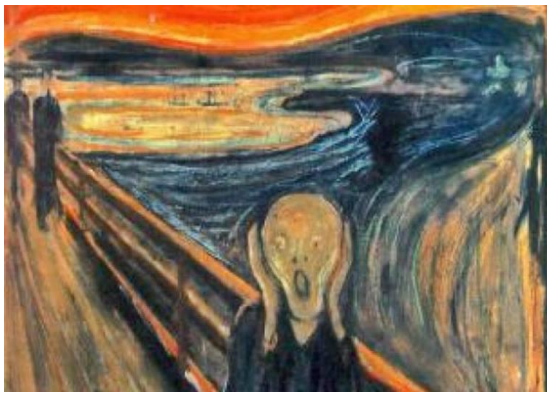

Resim 7: Edvard Munch, Çığlık, 1893

Resim 7'nin Fotoğrafı: Edvard Munch, Çığlık, Canlandırma

3.2. Bitlis/Tatvan Van Gölü Ortaokulu Örneği, 2019

Yerli ve yabancı ressamlarının tanıtılması amacıyla yapılan bir ders esnasında bu fikir ortaya çıkmıştır. Atık materyallerin değerlendirilerek dersin daha kalıcı olması için canlı performansın içine öğrenciler dâhil edilerek bir sergi açılmıştır. (Fotoğraf 5-6).

Fotoğraf 5: Sergi Öncesi Hazırlık

Fotoğraf 6: Sergiden Görünüm

Van Gölü Ortaokulunda yapılan bu sergide çoğunlukla geri dönüşüm malzemeleri kullanılmıştır. Çıta ve kartonlar boyanarak eserlerdeki mekânlar oluşturulmuştur. Öğrenciler daha önceden kendileri yakın buldukları ve seçmiş oldukları ressamlara ait tablolardaki figürlerin giysilerini giymişler ve öğrencilerin makyajları yapılmıştır. Öğrenciler daha sonra oluşturulan çerçevenin içine girerek sergiye dâhil olmuşlardır. (Resim 8-9, Fotoğraf).

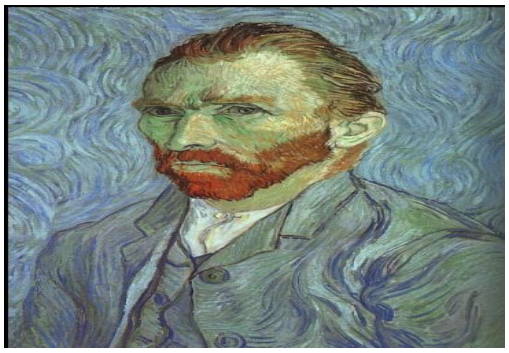

Resim 8: Van Gogh, Oto Portre, 1889

Resim 8'in Fotoğrafı: Van Gogh, Oto Portre, Canlandırma

Resim 9: N. İyem, Mühür Gözlü Kadın

Resim 9'un Fotoğrafı: Nuri İyem, Mühür Gözlü Kadın, Canlandırma

Ayrıca tabloların çerçevelerinin ön yüzünde ünlü ressamlara ait tablolarının fotoğrafları da yer almıştır.

3.3. Konya Mehmet Akif İnan Anadolu Lisesi Örneği, 2019

Aralarında Osman Hamdi Bey, Picasso, İbrahim Çallı Turgut Zaim ve Rembrandt gibi ünlü ressamlarında da bulunduğu Toplam 26 tablonun bulunduğu sergide görsel sanatlar öğretmeni yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına dayalı rol oynama modelini kullanarak öğrenmenin kalıcılığını sağlamak istemiştir. (Resim 10-11, Fotoğraf)

Resim 10: Şeker Ahmet Paşa, Otoportre

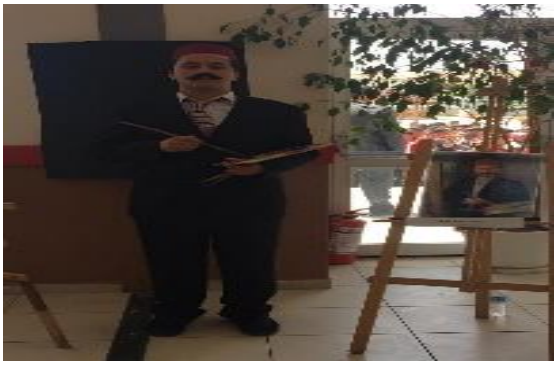

Resim 10'un Fotoğrafı: Şeker Ahmet Paşa, Otoportre, Canlandırma

Görsel 11: Nurullah Berk, Ütü Yapan Kadın

Resim 11'nin Fotoğrafı: Nurullah Berk, Ütü Yapan Kadın, Canlandırma

Yapılan bu canlı performanslarda tabloda bulunan eşyalara uygun eşyalarda canlı performansın içine katılarak sergilenmiştir. Öğrencilere uygun kıyafetler ile makyaj da yapılarak, tablolarda ki figürlere benzetilerek canlı olarak sergilenme yapılmıştır. Sonra da sergilenen tablonun bir fotoğrafı Şövale üzerine yerleştirilmiştir. (Resim 12, Fotoğraf).

Resim 12: Leonardo da Vinci, Mona Lisa

Resim 12'nin Fotoğrafı: Leonardo da Vinci, Mona Lisa, Canlandırma

3.4. İzmir Bornova Şehit Polis Mehmet Çelik Ortaokulu Örneği, 2019

2019 yılında yapılan canlı performans, ''Canlı Portreler'' adı altında 33 öğrencinin katılımıyla açık bir alanda gerçekleştirilmiştir. Tabloları canlandırılan ressamlar arasında Edward Munc, Frida Kahlo, Mihri Müşfik, Picasso gibi birçok ünlü ressamın tabloları bulunmaktadır. Sergilenen canlı performansta kullanılan kıyafetler dekorlar atık materyallerden yapılmıştır. Canlı performans

sergileyen öğrencilerin hemen yanında şövaleler üzerinde canlandırdıkları ressama ait tablonun fotoğraflar da yer almıştır. Ayrıca öğrencilere canlandırdıkları tablo benzerliğini arttırmak için makyaj yapılmıştır. Sergiyi gezen izleyiciler eser sahibi hakkında öğrencilerden sözlü olarak ta bilgi alabilmişlerdir. (Resim 13, Fotoğraf).

Resim 13: Leonardo da Vinci, Mona Lisa,

Resim 13'ün Fotoğrafı : Leonardo da Vinci, Mona Lisa, Canlandırma

Şehit Polis Mehmet Çelik Ortaokulu görsel sanatlar öğretmeni Zuhal Ekinci, "Öğrencilerimle bu çalışmayı 4 ayda hazırlandıklarını, sıfır atık projesine de destek vermek amacıyla bütün kıyafetlerin, çerçeveler ve arka planlardaki atıkları kullanarak çevreye de faydalı olduklarını söylemiştir. Ayrıca öğrencilerin seçilen 33 ressamı, çok iyi tanımlayarak başarılı bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. https://www.haberler.com/izmirli-ortaokul-ogrencilerinden-canli-portreler-12083880-haberi/ (Erişim Tarihi:30.03.2020). (Resim 14, Fotoğraf)

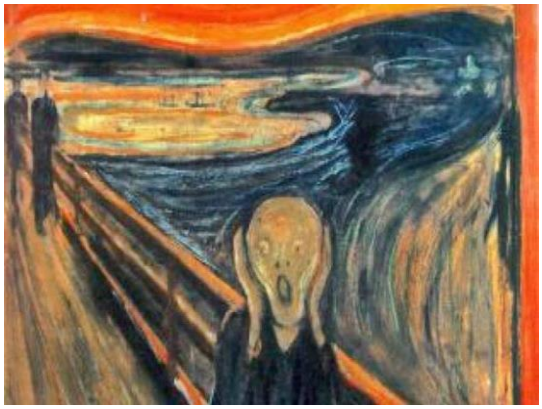

Resim 14: Edvard Munch, Çığlık

Resim 14'ün Fotoğrafı: Edvard Munch, Çığlık, Canlandırma

Şehit Polis Mehmet Çelik Ortaokulu'nda Picasso'nun bir portresini canlandıran öğrenci Emirhan Karaman, "Çok mutluyum. İnsanlara sanatı tanıtıyorum, geçmişimizi hatırlatıyorum. Picasso'ya ilgim vardı daha önceden, onun bir portresini canlandırıyor olmak çok güzel" diye konuşmuştur. https://www.haberler.com/izmirli-ortaokul-ogrencilerinden-canli-portreler-12083880-haberi/ (Erişim Tarihi:30.03.2020)

3.5. Samsun/Terme Nazmiye Ünal Soğancı Ortaokulu Örneği, 2019

2019 yılında gerçekleştirilen canlı performans sergide 11 öğrenci 11 tabloyu canlandırmıştır. Sergilenen canlı performansta Johannes Vermeer'in İnci Küpeli Kız, Leonardo da Vinci'nin Monalisa ve Kakımlı Kız, Vıncent Van Gogh'un otoportresi, Şeker Ahmet Paşa otoportresi, Nuri İyem'in Köylü Kadın portresi, Edvard Munch'ın Çığlık, Jan Van Eyek'in Otoportresi, Frida Kahlo'nun Otoportresi ve Dali'nin otoportresi bulunmaktadır. https://www.iha.com.tr/haber-dunyaca-unlu-tablolari-canlandirdilar-81544/ Erişim Tarihi: 30. 03. 2020). (Resim 15-16, Fotoğraf)

Resim 15: J. Vermeer, İnci Küpeli Kız

Resim 15'in Fotoğrafı: J. Vermeer, İnci Küpeli Kız, Canlandırma

Resim 16: Şeker Ahmet Paşa, Otoportre

Resim 16'nin Fotoğrafı: Şeker Ahmet Paşa, Otoportre, Canlandırma

Nazmiye Ünal Soğancı Ortaokulu Görsel Sanatlar Öğretmeni Duygu Boy, "Projedeki amaç öğrencilerimize Türkiye ve dünya sanat tarihinde iz bırakmış ünlü ressamları ve tablolarını canlandırma yöntemi ile eğlendirerek öğretmek olmuştur. Tabloların arka fonları öğrenciler tarafından röprodüksiyon yöntemiyle çalışılmıştır. Makyajlar ve gerekli mimikler prova edildikten sonra, tablolar müzik eşliğinde okul bahçesinde öğrenci ve öğretmenlerce sergilenmiştir. Böylelikle öğrencilerimizin sanat tarihi bilgilerini arttırarak farkındalık oluştururken onlara öz güven kazandırmak, akranlarıyla sağlıklı iletişim kurarak yardımlaşmak, hoşgörülü olmak gibi değerlere katkı sağlamayı hedeflediğini belirtmiştir. https://www.iha.com.tr/haber-dunyaca-unlu-tablolari-canlandirdilar-81544/ Erişim Tarihi:30.03.2020). (Resim 17, Fotoğraf)

Resim 17: Edvard Munch, Çığlık, 1893

Resim 17'nin Fotoğrafı: Edvard Munch, Çığlık, Canlandırma

3.6. Bilecik 15 Temmuz Şehitler Anadolu Lisesi Örneği, 2020

Bilecik'te yılı yapılan canlı performans sergisinde, 132 öğrenci tarafından 65 tablo canlandırılmıştır. Bu tablolardan 29 tanesi yabancı ressamlara ait 36 tanesi de yerli ressamlara aittir. (Fotoğraf 7)

Fotoğraf 7: Sergiden Görünüm

Öğrenciler canlandırdıkları tablolardaki figürlerin giysilerine uygun giyinerek ve makyajları yapılarak kendileri için sabitlenen bölmelerde kıpırdamadan tabloları canlandırmışlardır. Bu şekilde gerçekleştirilen canlı performans sergide öğrencilerde öğrenmenin kalıcılığının sağlanmak istenmesi vurgulanmıştır. (Resim 18, Fotoğraf).

Resim 18: J. Vermeer, İnci Küpeli Kız, 1665

Resim 18'in Fotoğrafı: J. Vermeer, İnci Küpeli Kız, Canlandırma

4. CANLI PERFORMAN OLARAK OKULLARDA AÇILAN SERGİLERİN BENZERLİK VE FARKLILIKLARI KARŞILAŞTIRILDIĞINDA

- ✓ Canlı performans şeklinde yapılan bu tabloların canlandırıldığı sergilere bakıldığında; çoğunlukla canlandırılan tablolarda ve ressamlarda benzerliklerin öğrencilerin bakmak ve görmek arasındaki farkı anlamaları sağlanmıştır. .
- ✓ Tüm sergilerde canlı performans sergilenirken kullanılan araç gereç ve malzemeler çoğunlukla atık materyallerden oluşturularak öğrencilere çevre bilinci aşılanmıştır.
- ✓ Yapılan canlı performanslarda çoğunlukla öğrencilerin ve izleyicilerin sanatı ve sanatçıyı tarihsel anlamda öğrenmelerinde kalıcılık sağladığı belirlenmiştir.
- ✓ Canlı performanslarda benzerliği arttırmak amacıyla tablolarda yer alan makyajlardan yararlanılırken öğrencilerin farklı malzemelerin özelliklerini kavramalarına yardımcı olunmuştur.
- ✓ Bazı performanslarda sadece çerçeve içinde bir fon oluşturulmasına karşın bazı performanslarda ise fona ilaveten bazı eşyalar ve nesnelerde kullanılmıştır. Kimi sergilerde

ise fon hiç yer almamış sadece tablodaki eşyalar kullanılarak öğrencilerde mekân ve fon ilişkisi kavratılmaya çalışılmıştır. .

- ✓ Tablo seçimin de bazı örneklerde öğretmenler daha aktif rol alırken diğer bazı örneklerde ise öğrenciler tablo seçimlerinde daha aktif rol almışlardır Böylece öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişim de arttırılmıştır
- ✓ Bazı sergiler açık alanda yapılırken bazı sergilerde ise mekân oluşturma kaygısından dolayı kapalı alanlar tercih edilmiştir. Mekân ve çevre ilişkisinde sergileme teknikleri öğrencilere gösterilmiştir.
- ✓ Sergilerin çoğunda öğrenciler sessiz bir şekilde tabloyu canlandırırken bazı sergilerde ise canlı performansı sergileyen öğrenciler ayrıca tablolar ve ressamları hakkında bilgiler vermişlerdir. Öğrenciler bu eserleri canlandırırken farklı sorumlulukları da öğrenme becerilerini de geliştirmişlerdir. Sessiz kalarak kurallara uymak konusunda dikkat dağıtmamak ve tek bir noktaya odaklanmayı, aktif olarak ta konuya dikkat çekmeyi öğrenmişlerdir.
- ✓ Avrupa da yapılan canlı performans sergilerde çoğunlukla yeni bir bakış açısı geliştirmenin ön planda tutulduğu görülmüştür. Türkiye de yapılan canlı performans sergilerde ise daha çok eğitimsel boyutu ön planda tutulmuştur
- ✓ Ayrıca hem Avrupa'da hem de Türkiye'de yapılan canlı performansların izleyicilerde merak uyandırarak ressamlar ve eserlerinin tanınmasına büyük katkıları olduğu görülmüştür
- ✓ Genel anlamda performansa yönelik yapılan bu sergiler, hem ulusal hem de yerel basında oldukça ilgi çekici bulunmuş ve ses getirmiştir.

5. SONUÇ

Sanat yaşayan bir organizma gibi gelişim evresini insanlık var oldukça da sürecek olan önemli bir etkinliktir.

Müzeleri, sergileri ve bienalleri gezen geleceğin bireylerini yetiştiren günümüz sanat eğitimcilerinin görsel sanat eğitimi derslerinde farklı öğretim metotlarına ve çağdaş sanat yorum ve uygulamalarına yer vermeleri oldukça önemlidir. Bu gibi dersler sayesinde geleceğin bireyleri olarak bu gençler, çağdaş sanat eserlerini yorumlayabilmeleri sanattaki yeni yaklaşımlara kendi yaratıcılık süreçlerinde toplumsal, güncel olayları takip ederek politik, ekonomik ve felsefi koşulları bilen ve anlamak için gerekli koşulları da sağlayarak topluma ışık tutacaklardır. Bu araştırmada incelenen ünlü ressamlara ait tabloların canlandırılması örnekleriyle geçmişte sanat tuvali üzerinde çeşit çeşit renkleriyle iz bırakmış olan ressamların yapıtlarının günümüz de ete kemiğe büründürülerek, adeta ölümsüzlüklerinin kanıtlanmasına aracılık edilmiştir.

Öğrencilerin sanat yapıtlarının tanıtılmasında performansı sergilemelerinden aldıkları birincil görevler arasında tarih, sanat bilinci yanında, bakmak ve görmekle ilgili kavramların, çevre, mekân ilişkisi, karşılıklı iletişim, sorumluluk duygusu farkındalık, yardımlaşma, gibi pek çok alanda öğrencilere eğitim bakımından faydaları ile sergilemiş oldukları ressamların ve sanat eserlerini özümsenmeleri de sağlanmıştır.

Ayrıca bu canlı performans sergileri gibi gösterilerin, sanat serüveni içerisinde yer alan bir yapıtın, canlandırılmasından günümüze kadar geçen süreçte günümüz sanat birikiminin, geçmiş tecrübelerin ve yenilikleriyle beraber hem geçmiş hem de gelecekte sanat ve sanatçılarının tanıtılmasından yeni bir söylem ve hareketlerin geliştirilmesine kadar her açısından da büyük bir önem taşımaktadır.

Globalleşen dünya içerisinde farklı sanatsal arayışlarının yeni bir söz söyleme arayışları içerisinde toplumların ihtiyaçlarına göre de değişimler göstererek hep var olacağı aşikârdır. İlerleyen süreçte de

gerek Avrupa gerekse Türkiye de görülen farklı sanatsal yaklaşımların sürekli olarak bir birinden etkilenerek veya yeni boyutlar kazanarak, farklı çıkış noktalarını yaratacakları da bilinmektedir.

Sonuç olarak 1950 yıllarda ilk örneklerine rastladığımız performans sanatında olduğu gibi bütün sanat alanlarındaki farklı arayışların, günümüz de atılan adımlarla sürekli olarak farklı süreçlerde karşımıza çıkacak ve belirgin izlerini de her daim bırakmaya devam edeceklerdir.

KAYNAKÇA

Alakuş, A.O. ve Mercin, L., (2009), Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Öğretimi, Ankara: Pegem Yayınları.

Antmen, A. (2012). 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar. İstanbul: Sel.

Antmen, Ahu. Sanatçılardan Yazılar ve Açıklamalarla 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar. 2. Baskı. Sanat Kitapları: 01. İstanbul: Sel Yayıncılık, 2009.

Aydın, D. U. (2016). Birinci Dünya Savaşı'nın Sanata Yansıması: İngiliz Vortisist grubu. Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi, 6(2/1), 148-161.

Aykaç, V.K. Görsel Sanatlar Eğitimi Dersinde Probleme Dayalı Öğrenme Yaklaşımına Örnek Bir Ders Sunumu. Sanat Eğitimi Dergisi Cilt 2, Sayı 2, 2014 / Volume 2, Issue 2, 2014 / DOI:10.7816/sed-02-02-

Dahlgren M.A., Castensson, R. ve L.O. Dahlgren. (1998). PBL From the Teachers' Perspective, Conceptions of the Tutor's Role Within Problem Based Learning, Higher Education

Germaner, S. (1997). 1960 Sonrası Sanat: Akımlar, Eğilimler, Gruplar, Sanatçılar. İstanbul: Kabalcı.

Gürcan a. Göknur, (2003), Çağdaş Türk Sanatında Performans, Hacettepe Üni. Sbe, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara

Gürcan a. Göknur, (2003), Çağdaş Türk Sanatında Performans, Hacettepe üni. Sbe, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara

Hasan Bülent KAHRAMAN, Cinsellik Görsellik Pornografi, s. 42

Kadıoğlu Çevik, N. (1996). Anadolu'nun Bazı Yörelerinde Dövme Adeti Ve Bu Adetin Çağdaş Yaşamdaki Yeri. I. Türk Halk Kültürü Hagem Araştırma Sonuçları Sempozyumu Bildirileri. Kültür Bakanlığı: Ankara, s.222-227.

K.,E.,B., Aydoğan, (2008). Sanatta Disiplinler arası Bir Yaklaşım: Performans Sanatı, Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi, Sayı: ART_E 2008-01

Özgür Uçkan, "Performans Sanatı", http://www.ozguruckan.com/?tag=performans-sanati, 15.01.2020

Özden, Y. (2002) Eğitimde Dönüşüm Eğitimde Yeni Değerler. Ankara: PegemA Yayınları

Özsoy, V. (2003) Görsel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık

Porkola, P. (2017). Performance Artist's Workbook on Teaching and Learning Performance Art – Essays and Exercises. University of the Arts Helsinki, Theatre Academy, Editor & Writers.

Şeyhun, Melis H. (2010) "Bir Tuval Olarak Beden". Sanat Dünyamız 115 (Mart-Nisan 2010): 12-17.

Türkdoğan, T. (2004). Çağdaş Sanat. Ankara: Piramit.

Vardar, B. (2015) Bir Güncel Sanat Pratiği Olarak Beden Performans Sanatı ve İtalyan Performans Sanatçıları. Yüksek Lisans Tezi. Yaşar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.

https://www.haberturk.com/bursa-haberleri/65755780-yuruyen-ve-konusan-tablolar
https://www.haberler.com/izmirli-ortaokul-ogrencilerinden-canli-portreler-12083880-haberi/
https://www.iha.com.tr/haber-dunyaca-unlu-tablolari-canlandirdilar-815424/